A CENTRAL WORD IN THE VIRTUAL WORLD, THE ROMANIAN FORUM

Adrian Chircu

Assist. Prof., PhD, Hab. Dr., "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract. This article aims to analyze the initial perception of the noun ***forum*** *in the Romanian language as well as its current uses. Therefore, both diachronic and synchronic approaches will be employed in order to facilitate appropriate understanding and to explain the dynamics of the world in today's Romanian, where it mainly means "virtual space for discussion, through written messages, between network members".*

Keywords: diachronic approach, synchronic approach, lexis, meaning, dictionary, Internet, lexical dynamics vs. determinative dynamics.

„...circulaţia cuvintelor este o normalitate a evoluţiei istorice şi a evoluţiei limbilor." (Moroianu 2015: 7)

În cei din urmă ani, studiul apariţiei şi al vieţuirii cuvintelor în limba română a cunoscut un reviriment (Zafiu 2001, Sala 2005-2006, Sala 2009, Ciolan 2013, Dimitrescu 2014, Moroianu 2015), ceea ce sugerează faptul că există o ciclicitate în abordarea aspectelor de ordin lexico-semantic, mai ales că au loc anumite mutaţii la nivelul inventarului lexical şi al semnificaţiilor, fie că e vorba despre cuvinte recent împrumutate, fie că avem de-a face cu termeni deja prezenţi în limba română.

1. În acest studiu, ne raliem şi noi acestor demersuri, propunându-ne să urmărim câteva momente din viaţa unui cuvânt tot mai adesea întrebuinţat în mediul virtual ori în vorbirea cotidiană, şi anume *forum*, care face parte, aparent, din categoria cuvintelor nou intrate în limba română. Includerea acestui cuvânt în seria termenilor actuali se explică prin mutaţiile suferite în comunicarea contemporană, care, deseori, se desfăşoară în spaţiul virtual.

1.1. În fapt, avem a face cu o reactualizare a unui termen în limbă, însă cu o altă semnificaţie decât cea de odinioară.Acest proces de calchiere semantică (Hristea 1984:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)

111-114), prin adăugarea unui înţeles nou unui cuvânt latino-romanic existent în română[1], se datorează atât împrumutului lexical, cât şi nevoii de cuprindere a unei noi semnificaţii.[2] Probabil că, în limba sursă (engleza americană), semnificaţia primară a termenului a intrat în desuetudine, iar acesta a dobândit, un nou sens[3], putându-se întrevedea, fără îndoială, o legătură semantică cu cea iniţială.[4]

1.2. Cuvânt de origine latinească savantă în majoritatea limbilor romanice (în latină, avea mai multe înţelesuri: I. mai rar 1. Hol lângă un mormânt. 2. Spaţiu liber într-un teasc, unde se pun strugurii, înainte de a-i stoarce ; II. În special 1. loc de piaţă de alimente, piaţă publică. 2. forumul simbolizează a) viaţa publică, viaţa curentă ; b) afacerile, mai ales cele financiare. 3. Centrul unei pieţe, al unui tribunal, loc de judecată al guvernatorului. 4. loc pe un câmp, în stânga cortului generalului ; 2. mai multe oraşe sau târguri grupate (*Forum Alieni*, *Forum Appii*, *Forum Cornelium*) (Gaffiot 1967: 682-684)[5], termenul latinesc *forum* este selectat, încă din Evul Mediu, în lucrările lexicografice latineşti-româneşti/ româneşti-latineşti, ai căror autori se străduiau să-l tălmăcească pe firea limbii române, echivalându-l fie cu *târg* (DLCVI 2001: 210; LCLV 2001: 230; DVL 2008: 125), fie cu *locde facerea judecăţii* (DLCVI 2001: 210) ori *piaţ*(DVL 2008: 109).

1.3. În secolul primei modernităţi (al XIX-lea), etimologizanţii Laurianu şi Massimu I (1871: 1253) definesc FORU, pl. -e, *forum*, platia publica, 1. unde se vendu diverse lucruri, mercatu: foru frumentariu, foru verdiariu, foru vaccariu, foru pescariu, foru macellariu, foru vinariu ; 2 locu unde se aduna poporulu pentru diverse affaceri ; 3. tribunariu, judeciu: totu cetatianulu cauta se se judice in forulu seu.

---

[1] *A se vedea, în acest sens, şi cazul verbului a aplica (engl. to apply) al cărui sens (‘a face o cerere, a solicita’) s-a adăugat la cele deja prezente în limbă, intrate odată cu împrumutul din franceză (appliquer) şi din latină (applicare). Pentru acest termen, vezi şi Zafiu (2001: 96), Groza (2004: 122) sau DEX (2016: 59).*

[2] *Pentru alte detalii privitoare la acest aspect, a se consulta şi Groza (2004: 121-122).*

[3] *Hristea (1984: 111) consideră că, în astfel de cazuri, ne aflăm în prezenţa unui calc semantic la un cuvânt neologic ce „constă în atribuirea unui nou sens unui cuvânt existent deja într-o limbă, după modelul corespondentului său străin, care este întotdeauna cel puţin bisemantic.”*

[4] *Vezi şi Hristea (1994: 90), unde se precizează că „un sens nou apărut într-o limbă poate fi o creaţie proprie limbii respective ori poate fi «calchiat» sau copiat după un model străin, ceea ce echivalează cu un împrumut semantic.”*

[5] *În DELL (1932: 367), se precizează că, la origine, acest termen a însemnat „l’enclos qui entoure la maison (cf. forēs, forus), l’enclos devant la tombe. […] Dans la langue rustique, il a le sens technique de «partie du pressoir où l’on disposait les grappes ou les olives à écraser». Le mot a eu une fortune particulière dans le sens de «place de marché». […] En raison de l’affluence de citoyens urbains et campagnards, qui s’y rencontraient, le Forum devint le centre des affaires publiques et privées, le lieu où se réglaient les contestations, les procès, et c’est autour de cette place que s’élevaient les monuments publics les plus importants: tribunaux, curies, temples, etc.”*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)

1.4. În dicţionarele reprezentative, din prima parte a veacului al XX-lea, TDRG (1911[6]/2003), Al. Resmeriţă (DESLR 1924), Candrea şi Adamescu (CADE 1931/2010), Scriban (1939/2013) sau DLR (1934/2010), termenul în chestiune nu este inventariat. Situaţia este identică şi în coloanele a două dintre dicţionarele postbelice (DLRM: 1958 şi DLRLC II 1956), ai căror autori nu reţin acest cuvânt.

1.5. În schimb, în aceste lucrări lexicografice este înregistrat cu acelaşi înţeles substantivul *for*, care trimite mai degrabă la fr. *for* decât la lat. *forum*.

1.5.1. De pildă, Al. Resmeriţă (1924: 273) consideră că provine din lat. *forum* şi are următoarele accepţiuni: 1. Piaţa publică la Romani, pentru adunări; 2. Tribunal; 3) Fig. judecata intimă, conştiinţa.

1.5.2. Candrea şi Adamescu (CADE 1931/2010: 506) propun o etimologie dublă (lat. *forum* şi fr. *for*) şi-l definesc astfel: La Romani, piaţă în care se adunau oamenii pentru afaceri, pentru judecăţi, pentru discuţiuni publice etc. Forul lui Traian. 2. Tribunal, jurisdicţiune. 3. Forul interior, judecata conştiinţei, conştiinţa însăşi.

1.5.3. August Scriban (1939/2013: 520) trimite şi el la lat. *forum*, definindu-l ca piaţă publică la Romani. *Foru interior*, conştiinţa, *Foru exterior*, autoritatea justiţii oamenilor.

1.5.4. În paginile DLR (1934/2010: 157), *for* este considerat un neologism din lat. *forum*, având înţelesul de (La vechii Romani) Piaţă, în care se întâlnesc oamenii pentru afaceri publice procese. *Forul lui Traian*. Fig. Tribunal. Acest suprem for judecătoresc. Sbiera, F.S. 368, Forul interior, *conştiinţa*.[7]

1.6. Mai aproape de zilele noastre, în DEX (1975/2016: 443), *forum* are un sens restrâns, şi anume ‘adunare, întrunire (de mare amploare şi importanţă)’, avansându-se o etimologie multiplă, lat. fr. *forum*, accepţiune şi etimoane (fr. lat. *forum*) pe care le găsim şi în paginile MDA II (2002: 454), respectiv ‘întrunire (de mare amploare şi importanţă)’.

Termenul apare şi în ediţiile succesive (2000: 374: şi 2013: 423) ale dicţionarelor de neologisme (MDN şi DAN), elaborate de către Florin Marcu, care menţionează termenul cu următoarele semnificaţii: adunare, colocviu, simpozion, *for* (< lat. fr. *forum*).

[6] *În situaţiile în care am precizat doi ani de apariţie, am marcat şi anul celei dintâi ediţii, urmând ca, la Bibliografie, să o trecem doar pe cea recentă, din care am şi citat.*
[7] *În dicţionarele moderne postbelice (DLRM 1958, DLRLC 1956, DEX 1975/2016, MDN, DAN, DEXI, DEN, MDA), definirea termenului for este, cu mici diferenţe (DEXI), cea din dicţionarele interbelice, oscilându-se în ceea ce priveşte prioritizarea etimonului (lat. forum sau fr. for).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)

În coloanele DEXI (2007: 756), *forum* are mai multe accepţiuni, care ilustrează, de astă dată, lărgirea sferei semantice, odată cu adăugarea de semnificaţii preluate din diversele terminologii: 1. Adunare, întrunire (de mare amploare şi importanţă) în care au loc dezbateri, negocieri; for. 2. (inform.) Discuţie pe internet între participanţi care au interese, preferinţe etc. comune. pl. *-uri*. (< lat. *forum*, -i, fr. *forum*.)

1.7. Mult mai amplă este descrierea acestui termen în DCR_3 (2013: 251), în ale cărui pagini Florica Dimitrescu şi colaboratorii săi surprind multiplele înţelesuri din limba ultimelor decenii: **1**. Adunare, întrunire în cadrul căreia se discută probleme de interes public („*Mâine, în Capitala ţării se deschid lucrările Forumului tinerei generaţii, eveniment politic cu ample semnificaţii în viaţa societăţii noastre.*" Sc 4 V 80, p.1). **2.** (inform.) – Spaţiu virtual consacrat discuţiilor, prin mesaje scrise, între membrii unei reţele; spre deosebire de mesageria instant, pe un forum comunicarea nu se face în timp real, ci prin postarea de texte („*Forum-urile de pe site-urile create special pentru adolescenţi şi cele de pe site-urile liceelor bucureştene sunt pline de mesaje postate în săptămânile vacanţei de vară*." Ad. 27 VIII 03, p. 6).

1.8. Interesant e faptul că Elena Dănilă şi Andrei Dănilă, în al lor dicţionar de cuvinte şi sensuri recente DICSR (2011:130), renunţă la semnificaţia tradiţională şi o reţin doar pe cea actuală, ceea ce ilustrează depărtarea de sensul primar: spaţiu pe internet unde utilizatorii pot lăsa mesaje sau pot discuta anumite subiecte cu alţi utilizatori: *am găsit soluţii pentru problema mea de pe forum*. (Din engl., fr. *forum*).

1.9. Din păcate, în paginile noului DEX (2016: 443), autorii nu au reţinut şi semnificaţia cu care este mai des întrebuinţat în perioada actuală, şi anume 'loc virtual de întâlnire al unor persoane, care doresc să discute, în principal, pe marginea unor subiecte comune sau de actualitate'.

1.10. În limba franceză, din care l-am preluat în urmă cu două veacuri, substantivul *forum* este considerat: un latinisme, emprunté au XVIIIe s. (1757) au latin *forum*, qui a donné *for*. D'abord mot d'antiquité, il désigne par figure (av. 1813) tout lieu où l'on discute des affaires publiques. Par extension, il a pris (1910, R. Roussel) le sens architectural et urbanistique de «place publique», récemment le Forum des Halles, à Paris, a diffusé cet emploi, variante noble du Centre (d'achats, etc.). Il a reçu dans les années 1960 une valeur moderne, «réunion, colloque, débat public» (1955), sens relevé chez A. Maurois dès 1946 à propos de la vie publique américaine et à partir de 1947 en français du Canada ; il pourrait s'agir d'un américanisme, le mot ayant des valeurs figurées en anglais

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)

depuis le XVIIe siècle. Autre américanisme, le sens de «lieu d'échange de messages, sur un système télématique» (v. 1997) (DHLF 2006: 1466).

Pe lângă înţelesurile mai vechi din DHLF (2006: 1466), acest ultim sens figurează şi în Robert (2014: 1082) sub 4. Inform. Espace virtuel consacré à l'échange de messages écrits, aux discussions sur un thème en temps différé entre utilisateurs d'un réseau télématique. Recomm. offic. pour remplacer l'anglic. *newsgroup*. *Contribuer à un forum. La FAQ d'un forum*.

1.11. În perspectivă etimologică, originea acestui termen ar trebui reconsiderată în paginile principalelor lucrări lexicografice de la noi, unde apar, în mod constant, ca etimoane lat., fr. *forum*. La acestea, ar trebui adăugată şi engleza[8] (americană), limbă din care termenul referitor la discuţiile din mediul virtual a pătruns şi în limba română, datorită gradului său de internaţionalizare tot mai ridicat.[9]

1.12. Interesantă ne apare şi distribuţia termenului în sintagme pe internet, care ne ajută, adesea, să circumscriem tematica forumului şi/sau subiecţii (internauţii) implicaţi în discuţii, termenul în chestiune fiind determinat, în cadrul sintagmelor, de anumiţi determinanţi nominali (în special, în cazurile Ac şi D) sau adjectivali, care marchează subiectele de interes ale persoanelor implicate în actul comunicării (de exemplu, „*Craiova Forum. Cea mai mare comunitate online din Oltenia. Discuţii despre orice subiect, Anunţuri Gratuite, Concursuri, Ştiri, Chat.*" - www.craiovaforum.ro; „*cel mai mare forum de discuţii din Romania, care acoperă o plajă mare de subiecte din diferite domenii: software, securitate, jocuri, hardware, telecomunicaţii…*" – forum.softpedia.com).

În acest sens, exemplele excerptate de pe internet sunt relevante, ilustrând dinamica actuală a termenului: „un forum cu şi despre Cluj" (www.cluj-forum.ro); „craiovaforum" (www.craiovaforum.ro); „*cel mai mare forum de poker*" (www.holdem.ro); „*forum de discuţii din România dedicat jocurilor video pe calculator*" (forum.computergames.ro). Se poate observa că termenul discutat este, adesea, inclus chiar în denumirea site-urilor, sugerând, într-un anumit fel, destinaţia acestora, şi anume 'spaţiu virtual de discuţii pe o anumită temă', însă nu în mod obligatoriu.

[8] *E interesant faptul că, în DEN (2009: 388), este indicată şi sursa engleză a termenului (lat. fr. engl. forum), însă pentru sensuri care vin dinspre limbile latină şi franceză.*
[9] *A se vedea sensul 1d al termenului din DELE (2005: 553):„a medium such as a newspaper, an Internet news group, etc., where views may be aired and debated." În coloanele SOED (2007: 1026), nu este reţinut acest sens, ci doar informaţii referitoare la civilizaţia romană şi la justiţie.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)

2. Ca multe alte cuvinte, şi substantivul *forum* a cunoscut, după cum s-a putut vedea în paginile lucrărilor lexicografice, perioade de vârf, dar şi de decădere, în funcţie de sfera de interes a celor care îl foloseau. Cei care discută pe marginea vechilor civilizaţii au în vedere vechile acepţiuni, iar cei care sunt conectaţi la lumea virtuală prioritizează semnificaţia recentă, chiar dacă nu este exclusă şi o fericită sintagmă, şi anume *a vorbi pe forum despre* (*anticul*)*forum*.

2.1. Interpretarea acestui substantiv din diferite perspective (etimologică, lexicală ori semantică) a permis nu numai realizarea unui excurs lexicografic, ci şi urmărirea dinamicii unui cuvânt frecvent folosit în limba de astăzi, în special de către generaţia digitală. Prin reintrarea acestui termen în limba română dinspre engleza (americană), ne aflăm cu siguranţă în prezenţa unei semnificaţii care s-a impus în limbă şi care va face ca, în timp, înţelesurile iniţiale al termenului să rămână într-un con de umbră, iar, în paginile dicţionarelor, anumite sensuri să constituie o mărturie a unor realităţi de mult apuse.

Bibliografie:

a) *studii:*

Ciolan, Alexandru, (2013), *Misterele cuvintelor*, ediţia a 2-a adăugită, Bucureşti, Editura Logos.

Dimitrescu, Florica, (2014), *Teme lexicale actuale* (începutul secolului al XXI-lea), Bucureşti, Editura Academiei Române.

Groza, Liviu, (2004), *Elemente de lexicologie*, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional.

Hristea, Theodor, (1994), *Probleme de cultivare şi de studiere a limbii române contemporane*, Bucureşti, Academia Universitară Athenaeum.

Hristea, Theodor (coord.), (1984), *Sinteze de limba română*, ediţia a III-a revăzută şi din nou îmbogăţită, Bucureşti, Editura Albatros.

Moroianu, Cristian, (2015), *Etimologie şi lexicologie românească. Convergenţe sincronice şi diacronice*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Sala, Marius, (2009), *Cuvintele - mesageri ai istoriei*, Bucureşti, Editura Meronia.

Sala, Marius, (2005-2006), *Aventurile unor cuvinte româneşti*, vol. I-II, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

Zafiu, Rodica, (2001), *Diversitate stilistică în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)

b) *dicţionare*:

Busuioc, Monica et *alii*, (2009), *Dicţionar esenţial de neologisme al limbii române*, Bucureşti, Editura Corint. (DEN)

Candrea, I.-A, Adamescu, Gh., (2010), *Dicţionar enciclopedic ilustrat*, 1 (*Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi* (1) de I.-Aurel Candrea), ediţie anastatică îngrijită şi prefaţată de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Saeculum I.O. (CADE)

Corbea, Teodor, (2001), *Dictiones latinae cum valachica interpretatione*, ed. Alin-Mihai Gherman, Cluj-Napoca, Editura Clusium. (DLCVI)

Dănilă, Elena, Andrei Dănilă, (2011), *Dicţionar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română*, Bucureşti, Editura Litera. (DICSR)

***, (2008), *Dictionarium valachico-latinum. Primul dicţionar al limbii române*, studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, Bucureşti, Editura Academiei Române. (DVL)

***, (2005), *Dicţionar explicativ al limbii engleze*, consultant editorial Robert Allen, Bucureşti, Editura Litera Internaţional. (DELE)

***, (2007), *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*, coordonator ştiinţific Eugenia Dima, Chişinău, Editurile Arc & Gunivas. (DEXI)

*** , (2016), *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediţie revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold. (DEX)

***, (2010), *Dicţionarul limbii române*, tomul VI (F-I/Î), Bucureşti, Editura Academiei Române. (DLR)

***, (1956), *Dicţionarul limbii române literare contemporane*, vol. II (D-L), Bucureşti, Editura Academiei Române. (DLRLC)

***, (1958), *Dicţionarul limbii române moderne*, Bucureşti, Editura Academiei Române. (DLRM)

Dimitrescu, Florica (coord.), (DCR_3), *Dicţionar de cuvinte recente*, ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Logos.

Ernout, A., Meillet, A., (1932), *Dictionnaire étymologique de la langue latine*, Paris, Librairie C. Klincksieck. (DELL)

Gaffiot, Félix, (1967), *Dictionnaire illustré latin-français*, Paris, Éditions Hachette. (Gaffiot)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)

Laurian, A.T., Massimu, J.C., (1871), *Dictionariulu Limbei Romane*, vol. I, Bucuresci, Noua Tipographia a Laboratoriloru Romani. (Laurianu şi Massimu)

Maior, Grigore, (2001), *Institutiones Linguae Valachicae - Lexicon Compendiarium Latino-Valachicum*, ed. Alin-Mihai Gherman, vol. I-II, Alba Iulia: Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia. (LCLV)

Marcu, Florin, (2013), *Dicţionar actualizat de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O. (DAN)

Marcu Florin, (2007), *Marele dicţionar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O. (MDN)

***, (2002), *Micul Dicţionar Academic*, volumul II (Literele D-H), cuvânt înainte de Eugen Simion, prefaţă de Marius Sala, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic. (MDA)

Rey, Alain (dir.), (2006), *Dictionnaire historique de la langue française*, tome 2 (F-Pr), Paris, Éditions Le Robert-SEJER (DHLF)

Resmeriţă, Alexandru, (1924), *Dicţionarul etimologico-semantic al limbei române*, Craiova, Institutul de Editură «Ramuri». (DESLR)

Robert, Paul, (2014), *Le Petit Robert*, texte remanié et amplifié sous la direction de Josette Rey-Debove et Alain Rey, Paris, Éditions Robert – SEJER. (Robert)

***, (2007), *Shorter Oxford English Dictionary*, sixth edition, vol. I (A-M), Oxford, Oxford University Press. (SOED)

Scriban, August, (2013), *Dicţionarul limbii româneşti.* Etimologii, înţelesuri, exemple, citaţii, arhaisme, neologisme, provincialisme, ediţie anastatică şi prefaţată de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Saeculum I. O. (Scriban)

Notă: Această contribuţie ştiinţifică fost posibilă datorită implicării în cadrul proiectului PN-II-PT-PCCA-2013-4-2062 (*Identificarea și corelarea conceptelor din manuscrise și cărți vechi românești, cu ajutorul unei aplicații informatice, în vederea dinamizării sociale prin valorificarea producției culturale* - MCVRO, derulat la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca, cu susţinerea financiară a programului PCCA 2013.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3963 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:46 UTC)